

Gijs Scholtens op herhaling in Uruzgan

'Je kunt niet even Kluwer bellen'

Voormalig partner bij NautaDutilh, Gijs Scholtens, is weer in Uruzgan. In deze provincie, waar de advocatuur nog uitgevonden moet worden, ondersteunt hij het Afghaanse rechtssysteem.

Rechtbankpresident Mohammed Jan ontvangt Scholtens

.....
Elwin Verheggen
 journalist

.....
 'Wacht even hoor, ik heb cor-
 vee', roept Gijs Scholtens (61),
 terwijl hij met vuilniszak zijn
 bepantserde containerkan-
 toortje op Kamp Holland uit-
 wandelt. Een paar jaar geleden
 was Scholtens arbeidsrechtspe-
 cialist bij NautaDutilh in Rot-
 terdam en werd hij wel de kon-
 ning van de gouden handdruk
 genoemd. Nu staat hij met een
 volle baard in een woestijnte-
 nue de gang te vege. Schol-
 tens: 'Wij draaien gewoon mee
 met alle militairen en doen
 eens per drie weken ook wacht
 's nachts.'

Scholtens is functioneel-
 specialist van CIMIC (Civil-
 Military Cooperation). Dit
 zijn deskundigen die, als zij
 niet al reservist waren, na een
 militaire stoomcursus hun
 vakkennis beschikbaar stellen
 voor wederopbouwprojecten.

Scholtens' inzet is erop gericht
 om het Afghaanse rechtssys-
 teem naar behoren te laten
 functioneren.

Vorig jaar bracht hij als eerste
 functioneel-specialist recht
 het rechtssysteem in Uruzgan
 in kaart, waarbij hij zo'n 250
 onderwerpen voor verbetering
 identificeerde. Het gaat dan
 vaak om praktische zaken als
 het bouwen van een nieuwe
 gevangenis of een trainings-
 centrum voor de politie. Aan
 een deel van deze onderwer-
 pen wordt in het kader van de
 wederopbouwmissie gewerkt.

Vandaag staat voor Schol-
 tens een ontmoeting met de
 rechtbankpresident Moham-
 med Jan op het programma.
 In een speciale ruimte op de
 basis bedoeld om Afghaanse
 gasten te ontvangen, met
 Perzische tapijten op de vloer
 en thee op tafel, neemt de
 rechtbankpresident plaats in
 een ouderwetse leunstoel. Hij
 overhandigt Scholtens een lijst

met onderhoudsgebreken aan
 de rechtbank. De oud-advocaat
 belooft ermee aan de slag te
 gaan, zodra Mohammed Jan
 een kostenbegroting maakt
 met drie aannemers.

Wat later vraagt Scholtens
 toestemming om het 'justitieel
 overleg' in ere te herstellen.
 Dat overleg met alle belang-
 rijke spelers in Uruzgan vond
 eerder op Scholtens' initiatief
 maandelijks plaats. Maar na
 zijn vertrek schoot ook dat
 er door tal van oorzaken ook
 bij in. Mohammed Jan prijst
 Scholtens om zijn 'correcte
 handelen' en wil zijn best doen
 de mensen daarvoor bij elkaar
 te krijgen.

'Van het formele rechts-
 systeem moet je momenteel
 nog weinig voorstellen', zegt
 Scholtens na het gesprek. 'De
 Afghaanse samenleving is
 gericht op conflictoplossing.
 Je hebt er pashtunwali, een
 soort stammenrechtspraak,
 waarvan de hele maatschappij
 doordrenkt is. Ook officiële
 instanties.'

Pas als ze er zelf niet uitko-
 men, stappen ze naar de rech-
 ter. En dat traject is bepaald
 niet motiverend. Drie rechters
 zijn er slechts in heel Uruzgan
 en een handvol officieren van
 justitie. Advocaten zijn er nog
 helemaal niet gesignaleerd.
 Door de enorme onderbezet-
 ting is er een achterstand in de
 behandeling van rechtszaken.
 Omdat rechters ook nog eens
 minder dan de helft verdienen
 van wat ze nodig hebben voor
 hun levensonderhoud (130 dol-
 lar), werkt dat corruptie in de
 hand.

Advocaten zullen voorlopig
 niet in Uruzgan aan de slag
 gaan, maar als een eerste stap
 is eind 2007 in Kaboel wel een
 Orde van Advocaten opgericht.
 Maar, zegt Scholtens: 'De focus
 ligt eerst op rechters en of-
 ficiers van justitie, die onder
 meer wegblijven vanwege de
 onveiligheid. Om dat bezwaar

deels op te heffen zijn wij nu
 van plan om vijf huizen tegen-
 over het politiebureau op te
 laten knappen, zodat rechters
 er veilig kunnen wonen. Je
 moet ergens beginnen.'

Voor het te lage salaris zal
 pas over een paar jaar een op-
 lossing komen. Vorig jaar is op
 een conferentie in Rome 320
 miljoen dollar in het vooruit-
 zicht gesteld voor salarissen
 in de juridische ketens, maar
 het duurt jaren voordat dit
 geld doorsijpelt naar Uruzgan.
 De juridische functioneel-
 specialisten verzinnen daarom
 alternatieven om nu al de
 inkomens te verhogen, bij-
 voorbeeld door de officieren
 van justitie de politie te laten
 trainen over wet en gedrag.
 Scholtens: 'Ik ga ook proberen
 een opleiding voor rechters en
 officiers van justitie te regelen,
 waar ze een vergoeding voor
 kunnen krijgen. Een lastig
 proces in een conflictgebied.
 Je kunt niet zomaar Kluwer
 bellen en vragen of ze even
 langskomen om een cursus te
 geven.'

Volgens Scholtens is het
 van belang dat juridische spe-
 cialisten ingezet worden. 'De
 basis van onze ondersteuning
 is gericht op de kern van een
 rechtsstaat, en juist door mijn
 ervaring laat ik me daar niet
 van afleiden.'

De Nederlandse ISAF-mis-
 sie is er op uitnodiging van de
 Afghaanse regering. Als we kij-
 ken naar de wederopbouw op
 rechtsgebied en de potenties
 ervan, heeft het dan genoeg
 nut dat we daar zitten? Schol-
 tens: 'Het antwoord is volmondig
 ja. In plaats van "the rule
 of the gun" is "the rule of law"
 een conditio sine qua non voor
 een normale samenleving.
 Dat is wat iedereen graag wil.
 Zeker de Afghanen, na bijna
 dertig jaar strijd en ellende.'

• Zie hierover ook de column van Harry
 Venendaal, voor in dit nummer.